

SDP

SUOMEN TYÖVÄENPUOLUEEN
PERUSTAVAN KOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY TURUSSA 17—20. 7. 1899

KOKOUKSEN SIHTEERINÄ TOIMI J. K. KARI

Turun kokouksen taustaa

Kolmas työväenyhdistysten valtakunnallinen kokous, joka pidettiin Turussa heinäkuun 17.—26. päivinä 1899, päätti perustaa itsenäisen työväenpuolueen, Suomen Työväenpuolueen. Tämä on Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen välitön edeltäjä. Järjestäytyneen työväen itsenäistymisen aika oli koitunut, samalla kun maamme työväenliikkeen varhaishistoriaan kuuluva ns. Wrightiläinen kausi oli päättynyt. "Kärsi olevaa, toivo parempaa!" -tunnus oli vaihtumassa sosialidemokratian mukaisiksi vaatimuksiksi yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseksi, vapauden tasa-arvoisuuden ja yhteisvastuun periaatteiden saadessa vähitellen selvää sosialistista sisältöä. Työväenliikkeen johtoon nousi sosialismin omaksunut kärkijoukko, entisten johtohenkilöiden vetäytyessä vapaaehtoisesti syrjään tai joutuessa ihmisystävällisine haaveineen tappiolle.

Luokkataistelu kiristyi. Sen väline, sen ase, saattoi olla ainoastaan työväenpuolue, joka asettui työväenluokan johtoon, ilmaisi sen pyrkimykset ja kanavoi sen etupyyteet selkeiksi poliittisiksi ohjelmiksi. Mitä historiallisessa Turun kokouksessa päätettiin, kertoo tämä pöytäkirja, SDP:n historian eräs arvokas lähde.

Turun kokouksen edellytyksenä oli tietenkin ollut aikaisempi kehitys, Helsingin, Turun, Viipurin ja Tampereen työväenyhdistyksissä tapahtunut radikaalistuminen, sosialististen aatteiden leviäminen suurten joukkojen keskuuteen. Aikaisemman johtomiehen, Wrightin, asema oli luhistunut jo Tampereella 1896 pidetyssä toisessa työväenyhdistysten edustajainkokouksessa. Turussa hänen asemansa peri *Nils Robert af Ursin* (1854—1936), joka alkuvaiheessa kohosi itsenäistyvän työväenliikkeen kokoavaksi persoonallisuudeksi. Hän ei suinkaan ollut ensimmäinen suomalainen sosialistinen kirjailija eikä edes sosialismin tieteellinen tulkitsija — tämä kunnia kuuluu unohdetulle Ulvilan kruununvoudille Axel Niklas Herlinille, joka jo v. 1894 oli julkaissut itsensä Karl Lieoknectin suorittaman kieliasun tarkistuksen läpäisseen saksankielisen teoksen "Sosialidemokratian oikeusjärjestelmästä". Mutta marxilaisen historiankäsitteiden tunnetusiteikijänä Nils Robert af Ursinin tutkimukset, käännökset ja artikkelit olivat

suuntaansa etsivälle työväenliikkeelle korvaamattomat. Hänellä oli myös tuiki tarpeelliset kansainväliset suhteet, joiden ansiosta mm. Ruotsin sosialidemokratian johtomies Hjalmar Branting oli läsnä Turun puoluekokouksessa ja osallistui siinä hyväksytyin ohjelman muotoilemiseen.

Työväenliikkeen omista riveistä oli kuitenkin jo noussut kansanjohtajia, kynämiehiä, agitaattoreita, sellaisia kuin Eetu Salin, Taavi Tainio ja Yrjö Mäkelin. Aika oli kypsä itsenäisen puolueen muodostamiseen, mutta ei vielä sosialidemokraattisen ohjelman hyväksymiseen. Työttömyys, kädyt työtaistelut, kärjistyneet sosiaaliset epäkohdat olivat parhaita agitaattoreita. Kansallisella tasolla taas joukkoja aktivoi alkanut ensimmäinen sortokausi, kysymys Suomen Suurruhtinaskunnan sisäisen itsenäisyyden ja erityislaatuisen valtio-oikeudellisen aseman puolustamisesta.

Turun kokouksessa hyväksytty Suomen Työväenpuolueen ohjelma on sisällöltään, silloisetkin olosuhteet huomioiden, varsin maltillinen. Ajankohdan erityinen tilanne, suhtautumistavan valitseminen Suomen autonomian puolustamiseen, antoi oman leimansa ensimmäisen periaateohjelman käsitteilyyn. Kansallisten oikeuksien puolustaminen yhdistettiin sisäisen valtiojärjestelmän kansanvaltaistamisen vaatimukseen, valtiopäivälaitoksen kansanvaltaistamiseen yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden toteuttamiseen kaikissa vaaleissa. Eräs työväenpuolueen perustamisen syy yli nimenomaan yleisen äänioikeuden toteuttamisvaatimuksen tunnetuksi tekeminen ja yhtenäisen toimintalinjan hahmottaminen koko maata varten niin kunnallisissa kuin valtiopäivämiesvaaleissakin, joissa tähän asti oli menetelty paikallisten puolueolosuhteiden mukaisesti. Uusi työväenpuolue ei julistautunut sosialidemokraattiseksi, koska sosialismi oli vielä etenkin maaseutuköyhälistön keskuudessa uusi, tuntematon ja pelättäväkin asia. Sitäpaitsi oli otettava huomioon myös keisarillisen Venäjän ja sitä edustavan, kenraalikuvernöörin johtaman Suomen Senaatin mahdolliset reaktiot. Käytetyistä puheenvuoroista sen sijaan kuuluvat jo sosialistisen julistuksen marxilaiset luokkataistelun tunnukset, jotka viitoittavat tietä Forssan ohjelman hyväksymiseen. Kun Turun kokous lisäksi sai paljon huomiota osakseen maamme koko lehdistössä, tuli vasta perustettu puolue tunnetuksi ja sen ohjelmavaatimukset iskosivat joukkojen tietoisuuteen.

Puoluejohdon sijoittuminen Turkuun, puheenjohtajan ja puoluesihteerin vaalit eivät miellyttäneet pääkaupungin järjestöväkeä. Työväenyhdistysten radikaalistuminen oli tapahtunut nimenomaan näiden yhteyteen perustettujen ammattiosastojen toimesta. Ammattiosastojen rinnalle oli myös perustettu itsenäisiä ammattiyhdistyksiä. Kysymys ammattiyhdistystoiminnan suhteesta puoluepoliittiseen toimintalinjaan oli omiansa herättämään ristiriidan, joka maamme työväenliikkeen historiassa tunnetaan "ammattiyhdistysjupakkana". Suutarien it-

seoikeutettu lakkojohtaja, maamme loistavimmaksi kansanpuhujaksi mainittu *Eetu Salin* ehdotti kokouksessa, että puoluejohto ryhtyisi toimiin valtakunnallisen ammattiyhdistyskokouksen kooilekutsumiseksi ja toisena vaihtoehtona, että aikaisempi yhdyselin, wrightiläisen työväenliikkeen työväen valtuuskunta säilytettäisiin ammattiyhdistysliikkeen toimintaa ohjaavana keskuselimenä. Molemmat ehdotukset äänestettiin nurin. Helsingiläiset pitivät kuitenkin oman ammattijärjestön perustavan kokouksensa joulukuun lopulla 1899, jolloin turkulainen puoluehallinto syrjäytettiin. Puoluejohdon vastaveto oli kutsua koole vastaava kokous Tampereelle, jossa myös perustettiin valtakunnallinen ammattijärjestö virallisen johdon siipien suojassa. Molemmat järjestöt kuolivat, mutta ristiriidat jäivät pitkäksi aikaa. N. R. af Ursinin kanta oli, että voimat tuli keskittää äänioikeus- ym. valtiollisten kysymysten hoitamiseen ja että työväenliikkeen ideologinen johto piti säilyttää vasta perustetulla puolueella. Toisaalta oli taas työläis- taistelujen avulla jo onnistuttu saamaan parannuksia teollisuustyöväen palkkoihin ja torjumaan työnantajien vallankäytön "ylitsekäymissä". Oli siis osoitettu ns. taloudellisen, työpaikoille keskittyneen luokkataistelun välttämättömyys, joten Eetu Salininkin kannalla oli oma oikeutensa. Puolueohjelman vaatimusten kohdalla onkin niitä, jotka välittömästi kohdistuvat työelämään: kahdeksan tunnin normaalityöpäivä, alin tuntipalkka valtion ja kuntien töissä, työväensuojelulainsäädännön kehittäminen ja ammattientarkastuksen tehostaminen sekä työväen vakuutuksen järjestäminen. Kahden toisiinsa elimellisesti liittyvän toimintalinjan ja järjestökentän keskinäistä suhdetta ei ollut määritelty vielä edes austro-marxismiin piirissä, joten ei Suomen työväenliikkeen keskuudessa ilmennyttä epätietoisuutta voi ihmetellä. Vasta Suomen Ammattijärjestön perustavassa kokouksessa huhtikuussa 1907 määriteltiin ns. teollisen toiminnan (ammattiyhdistysliikkeen) ja parlamentillisen toiminnan (puoluejärjestön) keskinäinen suhde. Mutta silloin olivatkin jo toiset edellytykset olemassa. Maamme ammattiyhdistysliikkeen historiallisten juurien näkökulmasta on Turun puoluekokouksen asiakirjoilla myös keskeinen merkitys.

Suomen Työväenpuolueen perustamisen jälkeen nuorsuomalaiset liberaalit ja muut porvarit irtaantuivat työväenliikkeestä, jonka Viktor Julius von Wright oli jättänyt jo kesällä 1896 pidetyssä Tampereen kokouksessa. Itsenäistyminen antoi itsetuntoa, kasvatti omaehtoiseen vastuuseen ja aktiivisuuteen sekä nosti esiin uuden, ideologisesti ja vaistoiltaan proletaarisen voimakkaan johtoryhmän. Turun puoluekokouksella on siten Forssan kokouksen rinnalla käännteentekevä merkitys Suomen sos.-dem. työväenliikkeen historialle. Nykyisen sukupolven, joka toimii aktiivisesti SDP:n riveissä, on syytä lukea rinnakkain Turun ja Forssan historiallisten kokousten pöytäkirjoja, tarkastella työväenliikkeen historiaa kansakunnan his-

torian yhteydessä eikä siitä irrallisena asiana. Silloin selviävät myös maamme työväenliikkeen erityispiirteet ja sen perinteet, jotka edelleen ovat arvokkaita. Työväenliikkeen valtiollisen vallan vahvistaminen kansan vapaissa vaaleissa ilmaiseman tahdon antaman valtuutuksen nojalla on tälle sukupolvelle selviö. Mutta se ei ollut selviö liikkeemme uranuurtajille aikana, jolloin kansanvaltaa ei ollut ja jolloin yhteiskunnan kansanvaltaistamisesta vasta rohkeimmat uneksivat.

V. O. Veilahti

I. Kokouksen alkutoimet.

1. Kokouksen avaaminen ja edustajat.

Kolmas yleinen Suomen Työväenyhdistysten edustajain kokous, joka pidettiin Turussa heinäkuun 17—20 p:nä v. 1899, alkoi maanantaina 17 p:nä klo 8 aamulla sikäläisen työväenyhdistyksen huoneistossa, jonka iso sali oli tilaisuutta varten koristettu kasviköynnöksillä, kuusilla, lipuilla ja kilvillä. Ylinä peräseinällä olevassa kilvessä luettiin: »*Työ on kaiken rikkauten lähde*». »*Vapaus, veljeys ja tasa-arvo*». »*Köyhälistö, liittykää yhteen*».

Kun edustajat olivat saaneet paikkansa erityisten pöytien ääressä, lausui Turun työväenyhdistyksen puheenjohtaja tohtori N. R. af Ursin heidät tervetulleiksi seuraavin sanoin:

»Kunnioitettavat Suomen työväenyhdistysten edustajat!

Jokainen ymmärtäväinen ihminen näkee, että me elämme keskellä suurta murrosaikaa. Vanha on ilmeisesti menemäisillään; uusi ei vielä ole päässyt täydelleen vallalle. Ei ole enää tasaista, jokapäiväistä kehitystä.

Aatelisto ja papisto kadottivat Ranskan vallankumouksessa melkoisen osan vallastaan kolmannelle säädylle, porvaristolle. Rahavalta, kapitalismi astui nyt kunniasijalle, raha, varallisuus tuli kaiken mitaksi ja kiihottimeksi. Mutta aatelisvalta ja pappisvalta eivät suinkaan tykkänään kukistuneet; ne liittyivät yhteen porvarivallan kanssa köyhälistöä vainoamaan ja masentamaan.

Silloin nousi tämä köyhälistö, proletariaatti, pontevasti vainoa torjumaan ja ihmisarvoansa puolustamaan. Työväen kysymys astui maailman näyttämölle. Ja tämä suuri murrosaika oli käsissä.

Taistelu on ollut ja on vieläkin kova ja ankara. Mutta voitto on varma. Se ei kuulu etuoikeutetuille, se kuuluu työväenliikkeelle, sille liikkeelle, joka kuten alkuperäinen kristinuskokin, saarnaa kaikkien ihmisten todellista yhdenarvoisuutta ja antaa yhtäläisyyden oikeudet ja yhtäläisen vallan kansojen kaikille kerroksille.

Mutta mitä varmemmalta voitto näyttää, sitä hurjemmaksi käy vastus. Valo ja vapaus ovat työväenasian luonnollisina liittolaisina. Sen takia ovat useimmissa maissa obskuranatismi, tietämättömyys ja militarismi, sotilasvalta, liittyneet työväenpyrinnöitä vastustamaan. Mutta kapitalismi, obskuranismi ja militarismi ovat ehdottomasti kuolemaan tuomitut, työväenasia, s. o. ihmiskunnan edistymisen, käypi voittoriemussa eteenpäin. Ylevässä, juhlallisessa runossa laulaa Englannin suuri runoilija William Morris työväen vastustajille: »jos orjuuttaa ja väärin tehdä tahdotte, niin kiire on, te aikaa tarkoin käyttäkää, jo loppu lähestyy».

Suomen työväenyhdistysten edustajat! Te olette kokoontuneet tänne Suomen vanhaan pääkaupunkiin Auran rannoilla kolmanteen työväenyhdistysten kokoukseen. Ensimmäisessä ja toisessa laskettiin perustus Suomen työväenliikkeelle, täällä on nyt lopullinen muodostus sille annettava. Useampia tärkeitä kysymyksiä on meillä ratkaistavana; toivon hartaasti että me voisimme niistä niin suoriutua, ettei jälkimaailmalla ole syytä meitä siitä moittia. Onhan ainoa, mikä pysyvästi jääpi ihmisestä jällelle — muisto, jälkimaailman tuomio, — keisari ja työmies ovat siinä suhteessa aivan samanvertaisia.

Turun työväenyhdistyksen nimessä lausun teidät, arv. ruumiillisen työntekijäin edustajat, sydämellisesti tervetulleiksi!»

Puheen jälkeen jättivät edustajat valtakirjansa tarkastajille, joiksi Turun työväenyhdistys oli valinnut räätälit *K. A. Leinon* ja *K. Kalkkeen* sekä muurari *J. Tammisen*. Valtakirjoja tarkasteltaessa tarjosi yhdistys edustajille aamiaiset huoneistossaan.

Tarkastuksen suoritettua ilmoittihra *K. Kalke*, että kaikki muut valtakirjat oli hyväksytyt, paitsi Vaasan ja Viipurin työväenyhdistysten edustajain, joissa oli ilmestynyt epäselvyyttä ja jotka sentähden jätettiin kokouksen hyväksyttäväiksi. — Väliaikaiseksi puheenjohtajaksi siksi kunnes valtakirjaky-symyksestä saatiin selko, valittiin tri af Ursin.

Vaasan työväenyhdistyksen edustajina ja valtakirjoilla varustettuina olivat kokoukseen saapuneet herrat *J. E. Lilluu* ja *J. Mänttä* sekä *J. V. Hermansson* valtuutettuna varajäsenenä sanomalehdentoimittaja *O. Ansaan* sijaan, joka, kuten kokoukselle ilmoitettiin, oli edustajaksi valittu, mutta oli sittemmin matkustanut ulkomaille, eikä vielä kahta tuntia ennen junan lähtöä, jolloin valtakirja hra Hermanssonille annettiin, ollut ilmoittanut yhdistykselleen mitään valtakirjan toimittamisesta eikä kokoukseen saapumisesta. Kun näin ollen Vaasassa ei oltu selvillä, saapuuko hra Ansas kotomaahan kokouksen ajaksi, oli valtakirja ja matkarahat annettu hra Hermanssonille. Hra Ansas oli kuitenkin suoraan ulkomailta saapunut kokoukseen ja tahtoi edustaa Vaasan työväenyhdistystä.

Asiasta syntyneessä keskustelussa käytettiin kolmisenkymmentä puhevuoroa. Hra *Ansas* huomautti, että Vaasan työ-

väenyhdistys oli hänet edustajakseen valinnut, kuten näkyi hra Hermanssonin valtakirjastakin, jossa tämä sanotaan valitun hra Ansaan sijaan. Hän ei ollut yhdistykselleen minkäänlaista estettä ilmoittanut, joten kysymys on vain siitä, tahtooko edustajain kokous noudattaa Vaasan työväenyhdistyksen alkuperäistä tahtoa, vai tahtooko se itse määrätä sille edustajaksi varamiehen, hra Hermanssonin. Hra Ansaan edusmiehyttä kannatti hra *O. Hamström*. Mutta toisaalta puhuivat hänen hyväksymistään vastaan herrat *J. V. Hellerg, Sihvonen, Saarinen, Reino, Hermansson, Watanen, Soininen, Vartti, Salin* y.m. Huomautettiin, että hra Ansa oli jo ennenkin saapunut edustajaksi ilman valtakirjaa, joten tämä osottaa hänessä jonkinlaista halveksivaa välinpitämättömyyttä. Nyt oli kuitenkin Vaasan työväenyhdistys antanut kolmelle edustajalleen valtakirjat säännöllisessä järjestyksessä, joten kokouksella ei suinkaan ole muuta mahdollisuutta, kun pitää kiinni valtakirjoista. Äänestyksessä voitti jälkimäinen mielipide valtavalla enemmistöllä, jonka jälkeen hra Ansa poistui kokouksesta, kiittäen sitä Vaasan työväenyhdistykselle osotetusta kohteliaisuudesta.

Viipurin työväenyhdistyksestä oli edustajain luopumisen tähden annettu useampia valtakirjoja, jotka kuitenkin olivat niin epäselviä, ettei käynyt selville, kenen sijaan uusia oli valittu. Edustajaksi oli saapunut seitsemän henkilöä. Kun ilmoitettiin, että Viipurin työväenyhdistys *oii* kyllä oikeutettu lähettämään seitsemän edustajaa, vaikka se ensi vaalissa oli valinnut vain kuusi, ja kun tohtori *Lyly* oli ilmoittanut olevansa pakotettu luultavasti jo seuraavana päivänä matkustamaan pois, joten varajäsen, hra *Pohjolainen*, joka oli asianomaisella valtakirjalla varustettu, olisi ainakin silloin oikeutettu astumaan hänen sijaansa, niin hyväksyi kokous kaikkien Viipurilaisten edustajain valtakirjat, niissä olevista muotovirheistä huolimatta.

Kokouksen edustajiksi oli siis hyväksytyt seuraavat edustajat:

Turun työväenyhdistyksen edustajat: Rouva *M. Tuominen* ja neiti *Aino Roine* sekä herrat *tri N. R. af Ursin*, opettaja *J. K. Kari*, toimittaja *T. Tainio*, puuseppä *K. F. Hellsten*, hatuntekijä *K. W. Oksanen*, taloudenhoitaja *M. Saarinen*, suutari *N. Wallenius*, nahkuri *J. H. Jokinen*, räätäli *A. Palmroos*, sekä sittemmin, kun *tri af Ursin* oli valittu puheenjohtajaksi, hänen sijaansa astuva varamies faktori *J. A. Salmi-nen*.

Helsingin työväenyhdistyksen: rouva *A. Laaksonen* ja neiti *I. Ahlstedt* sekä herrat toimittaja *M. Kurikka*, suutari *E. Salin*, viivoittaja *A. Järvenpää*, kirvesmies *M. Haikarainen*, taloudenhoitaja *O. Lähde*, muurari *K. A. Pastell*, suutari *J. W. Soininen* sekä sorvari *O. Tiippa*.

Tampereen työväenyhdistyksen: herrat kirjapainonomis-

taja *J. V. Hellberg*, maalari *V. Westerlund*, savenvalaja */.* *K. Engvist*, kauppias *A. Saarinen*, toimittaja *Kössi Koskinen*, räätäli */.* *E. Eklund*, ja tehtaalainen *A. Hermansson*.

Vuipurin työväenyhdistyksen: neiti *A. Ryyänen* sekä her-
rat t:ri *3. A. Lyly**, puuseppä *A. Kärme kangas*, työnjohtaja
J. Juusonen, välskäri *A. Katelus*, rautasorvari *J. Puolakka* ja
kauppias *T. Pohjolainen*.

Oulun työväenyhdistyksen: leipuri *W. Helin*, muurari *A. Forss*, puusepät *M. W. Wuolukka* ja *M. Hoikka*.

Helsingin ulkotyöväenyhdistyksen: toimittaja *A. B. Mäkelä*, ulkotyömies *A. Watanen* ja maalari *D. Sihvonen*.

Kotkan työväenyhdistyksen: herrat *A. Hyryläinen*, *A. Markkanen* ja *K. Lehtinen*.

Tampereen ulkotyöväenyhdistyksen: kirvesmies *Seth Heikkilä*, muurari *A. Nieminen* ja *M. Tamminen*.

Vaasan työväenyhdistyksen: herrat *J. E. Lillnix*, *J. W. Hermansson* ja *J. Mänttä*.

Jyväskylän työväenyhdistyksen: opettaja *O. Reino* ja työn-
johtaja *K. F. Märd*.

»**Kuha**» työväenyhdistyksen **Tammelasta:** tehtaalainen *I. Guldsten* ja maalari */.* *V. Orell*.

Kuopion työväenyhdistyksen: kivenhakkaaja *A. Pulkkinen*
ja kirjanpainaja *E. Wainio*.

Lappeenrannan työväenyhdistyksen: leipuri *H. Miettinen*
ja työmies *D. Malmberg*.

Mikkelin työväenyhdistyksen: suutari *J. R. Ulmanen* ja
räätäli *A. T. Laakkonen*.

Porin työväenyhdistyksen: suutari *Yrjö Mäkelin* ja valaja
Emil Inberg.

Sörnäisten työväenyhdistyksen: suutari *A. Partti* ja *K. V. Ekholm*.

Taalintehtaan työväenyhdistyksen: valuri *Juho Sjöman*
ja maalari *Karl Helminen*.

Akaan työväenyhdistyksen: suutari *R. Helin*.

Haminan työväenyhdistyksen: herra *W. Koisi*.

Hankoniemen työväenyhdistyksen: suutari *H. Lehtiö*.

Heinolan työväenyhdistyksen: metsänvartija *Josef Wesanen*.

Helsingin ruotsalaisen työväenyhdistyksen: mekaniikko
*Axel Weiidell ***.

Hämeenlinnan työväenyhdistyksen: puuseppä *O. Siren*.

Joensuun työväenyhdistyksen: hra *Risto Sihvonen*.

Kymin työväenyhdistyksen: suutari *E. Nyman*.

Limingan työväenyhdistyksen: leipuri *Fr. Pitkänen*.

* Matkusti pois toisena kokouspäivänä.

** Jätti kokoukselle valtakirjansa myöhemmin ensimmäise-
nä kokouspäivänä.

Loimaan työväenyhdistyksen: opettaja *J. A. Klemola* *.
Mathildedalin työväenyhdistyksen: opettaja *Juho Torvelainen*.
Pirkkalan työväenyhdistyksen: taloudenhoitaja *Kusti Sjöblom*.
Savonlinnan työväenyhdistyksen: kasvitarih. *Kaarlo Oksanen*.
Sortavalan työväenyhdistyksen: seminaarin työnjohtaja *A. Longa*.
Uudenkaupungin työväenyhdistyksen: räätäli *Kustaa Aalto*.
Valkeakosken työväenyhdistyksen: herra *K. G. Helander*.
Viipurin Talikkalan työväenyhdistyksen: toimittaja *O. Holmström*.

Siis 34:stä yhdistyksestä 85 edustajaa.

Suomien työväen valtuuskunnan jäseninä ottivat kokoukseen osaa herrat t:ri *S. Ingman* **, opettaja *A. H. Karvonen* ja maisteri *O. Groundstroem* **.

Kutsuttuina vieraina olivat kokouksessa läsnä läntisen piirin ammatintarkastaja, insinööri *G. R. Munsterhjelm* sekä Ruotsin »Socialdemokraten» lehden toimittaja *Hj. Branting*.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti tohtori *N. R. af Ursin* ja varapuheenjohtajaksi kirjapainonomistaja *J. V. Hellberg*.

Sihteeriksi oli Turun työväenyhdistys valinnut opettaja *J. K. Karin* sekä ylioppilas *W. Wetreen*, jonka ohessa toimittaja *Erland Hytönen* ja ylioppilas *E. Suvanto* olivat lupautuneet pikakirjoituksella merkitsemään keskusteluja.

Sen jälkeen hyväksyttiin Työväenvaltuuskunnan laatima 3:n Suomen Työväenyhdistysten edustajain kokouksen järjestysohje sillä muutoksella että 4:een kohtaan pantiin sanojen »Johtava komitea määrää» j. n. e. sijaan sanat »Johtava komitea ehdottaa», ja 9:een kohtaan lisättiin »huutoäänestyksellä» sanan jälkeen sanat »käsien nostolla».

Järjestysohjeen mukaisesti ryhdyttiin sitte valitsemaan suljetuilla lipuilla *johtavaa komiteaa*, johon kokouksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kuuluvat itseoikeutettuina. Valituiksi tulivat herrat *J. K. Kari* 66 äänellä, *E. Salin* 60, *T. Tainio* 48, *J. A. Lyly* 44, *M. Kurikka* 40, *W. Helin* 39, *A. Nieminen* 38, *M. Wuolukka* 38 ja *S. Ingman* 36. — Lähinnä ääniluvussa olivat herrat *A. H. Karvonen* 31, *A. Kärme kangas* 29, *A. Järvenpää* ja *Kössi Koskinen* 26, neiti *I. Ahlstedt* 20, y. m. Vaalilippuja jätettiin 79, joista 2 hyljättiin.

Kokoukselle saapui Kotkasta seuraava sähkösanoma:

* Jätti kokoukselle valtakirjansa myöhemmin ensimmäisenä kokouspäivänä.

*» T:ri *S. Ingman* oli läsnä kahtena ensimmäisenä ja maisteri *Groundstroem* kahtena viimeisenä kokouspäivänä.

»Köyhälistöä puoltakaa, isänmaan eduksi toimikaa. Vielä kerran se päivä koittaa, jolloin aatteemme voittaa.

Hautala. Pylkkö.»

Sähkösanoman luettua kohotettiin kolmikertainen »eläkön».

Kun johtava komitea ei voinut valmistaa aamupäiväistuntoon mitään kysymyksiä, kello kun oli 20 minuuttia vaille 1 ja kokous oli lopetettava klo 1, ja kun edustaja *E. Solinin* esittämä kysymys »*saako työväenyhdistys valita edustajakokoukseen henkilön, joka asuu toisella paikkakunnalla, kuin valitseva yhdistys*» jätettiin tuonemmaksi sopivassa tilaisuudessa keskusteltavaksi, päätettiin aamupäiväistunto lopettaa.

Toimittaja *O. Hamström* pyysi pöytäkirjaan merkittäväksi vastalauseensa sellaista menettelyä vastaan, ettei kokous käytä tarkasti keskusteluja varten määrättyä aikaa.

2. Keskustelukysymykset.

Johtava komitea ehdotteli kysymykset käsiteltäviksi seuraavassa järjestyksessä:

1. Katsotaanko työväenpuolueen perustaminen ja järjestäminen omalla ohjelmalla tarpeelliseksi?
- 2a. Työväenyhdistysjärjestelmän kehittämisestä.
- 2b. Millä tavalla työväen olisi turvattava yhdistymisvapauttansa työnostajain sortoa vastaan?
3. Miten olisi äänioikeusasiaa edelleen ajettava?
4. Lainmääräyksiä työpäivän pituudesta.
5. Olisiko suotava, että kuntain ja valtion töissä olisi pisin työpäivä ja alin tuntipalkka määrätty?
6. Miten työläisnaiset saataisiin liittymään työväenasian mukaiseen yhteistoimintaan taloudellisen sekä yhteiskunnallisen asemansa parantamiseksi?
7. Elinkeinolain muutokset.
8. Vanhuudenvakuutus.
- 9a. Mitä lainsäädäntö voi tehdä torppariasian ratkaisemiseksi?
- 9b. Miten maalaistyöväestö saataisiin asemaansa käsittämään ja sen tyydyttävämmälle kannalle saattamaan?
- 10a. Ravintoyhdistyksistä.
- 10b. Työväenpankeista.
11. Työväenopistoista.
- 12a. Sovintolautakunnat ja sovintotuomioistuimet.
- 12b. Katsotaanko lakkokassojen perustaminen tarpeelliseksi?
13. Lausunnon antaminen progressiivisesta verotuksesta.
14. Valtuuskunnan kertomus toiminnastaan ja sen tekemät ehdotukset, sekä hra E. Salinin herättämä kysymys toiselta paikkakunnalta olevan edustajan valitsemisesta.
15. Kuinka usein edustajain kokouksia on pidettävä?

Tämä ehdotus hyväksyttiin evästyskeskustelulta varten.

Päätöskeskustelut suoritetaan siinä järjestyksessä, kun valiokunnat saavat mietintönsä **valmiiksi**.

Näitä kysymyksiä käsittelemään oli johtava komitea asettanut seuraavat

3. Valiokunnat:

1. Työväenpuoluevaliokunta (käsittelee kysymykset 1, 2 a ja b), herrat *E. Salin, M. Kurikka, A. Kärme kangas, A. Nieminen, A. Järvenpää, A. H. Karvonen, Kössi Koskinen, J. V. Hellberg, J. A. Lyly* sekä hänen matkustettua pois *T. Tainio*.
2. Äänioikeusasiavaliokunta (3:s kysymys) herrat *S. Ingman, J. E. Eklund, A. WaUenius, Y. Mäkelinen* ja *A. Saarinen*.
3. **Työpäivänlyhennysvaliokunta** (4:s ja 5:s kysymys): herrat *A. Watanen, A. Forss, J. Juusonen, Seth Heikkilä* ja *O. Tiippa*.
4. Työläisnaisasiavaliokunta (6:s kysymys): rouva *M. Tuominen*, neidit *Ida Ahlstedt, A. Rynnänen* ja *Aino Roine*, sekä herrat *T. Tainio* ja *A. Kärme kangas*.
5. **Elinkeinolakivaliokunta** (7:s kysymys): herrat *E. Wainio, J. H. Jokinen, J. Mänttä, J. W. Soininen, A. Partti, J. Puolakka* ja *A. Markkanen*.
6. **Vanhudenvakuutusvaliokunta** (8:s kysymys): herrat *O. Hamström, A. Longa, K. W. Oksanen, M. Hoikka* ja *K. A. Pastell*.
7. **Torppari- ja maalaistyöväestövaliokunta** kysymykset 9 a. ja b): herrat *W. Helin, V. Westerlund, M. Kurikka, Fr. Pitkänen, R. Helin, J. A. Klemola* ja *Kusti Sjöblom*.
8. **Ravintoyhdistys- ja työväenpankkivaliokunta** (10:s ja 11:s kysymys): herrat *Oskari Lähde, M. W. Wuolukka, D. Malmberg, T. Pohjolainen, D. Sihvonen* ja *I. V. Hermansson*.
9. Työväenopistovaliokunta (12:s kysymys): herrat *O. Reino, M. Tamminen, M. Haikarainen, J. K. Enqvist* ja *J. Torvelainen*.
10. **Sovintolautakunta ja lakkorahastovaliokunta** (kysymykset 13 a ja b): herrat *J. A. Salminen, K. F. Märd, J. R. Ulmanen, J. E. Lillnix, K. Hellström* ja *A. Weudell*.
11. **Valtuustonkertomusvaliokunta** (15 kysymys): herrat *A. Palmroos, A. Kattelus, M. Saarinen, K. G. Helander, A. Järvenpää, H. Lehtiö* ja *G. E. Inberg*.

4. Kokouksen ohjelma

muodostui lopullisesti seuraavaksi:

Maanantaina heinäk. 17 p:nä

Klo 8 aamulla. Kokoonnutaan Turun työväenyhdistyksen talolle. Alkajaispuhe. Yhteinen Turun työ-

- väenyhdistyksen tarjoama aamiainen, jonka kestäessä valtakirjain tarkastajat suorittavat tarkastuksen. Puheen- ja varapuheenjohtajan sekä johtavan komitean vaali. Järjestysohje.
- Klo 3—5 i. p. Käynti Turun Linnan historiallisessa museossa.
- » 5—%ll » Johtavan komitean ehdotus kysymysten järjestyksestä. Evästyskeskustelua iistä kysymyksestä.
- Tiistaina heinäk. 18 p:nä*
- Klo 8—10 a. p. Ilmoitus valiokuntien vaalista. Alustava keskustelu kysymyksistä 2 a ja b.
- Klo 11—1 „ Alustava keskustelu kysymyksistä 3, 4 ja 5.
- » %3—V₂5 i. p. Päivälliset Kupittaaalla (Tiri af Ursin puhui Hj. Brantingille, Branting työväen veljeydelle ja Suomen työväelle, A. B. Mäkelä sananvapaudelle ja M. Kurikka sekä E. Salin työväenaatteelle).
- Klo 5—7 i. p. Alustava keskustelu kysymyksistä 6, 7, 8, 9 a ja b.
- Keskiviikkona heinäk. 19 p:nä.*
- Klo 8—11 a. p. Evästyskeskustelua kysymyksistä 10—16.
- » 12—3 » Paatoskeskustelu kysymyksestä 9 a.
- » 4—%6 i. p. Valokuvaus. Aikaa valiokuntien kokouksille. Paatoskeskustelu elinkeinolaki- ja äänioikeusasiavaliokunnan mietinnöistä.
- Klo 6—10 i. p. Huvimatka Kuusiston raunioille. Hj. Brantingin puhe Ruotsin työväenliikkeestä.
- Klo 10—%12 i. p. Paatoskeskustelu vanhuudenvakuutus- ja työväenpankkivaliokunnan mietinnöistä.
- Torstaina heinäk. 20 p:nä.*
- Klo —9 a. p. Aikaa tuomiokirkossa käyntiä varten.
- » 9—%9 i. p. Paatoskeskustelu jäljelläolevain valiokuntain mietinnöistä seuraavassa järjestyksessä: työväenopisto-, sovintolautakunta- ja lakkorahasta-, työpäivänlyhennys-, maalais-työväestö- (kymys. 9 b), työläisnaisasia-, valtuuston kertomus- ja työväenpuoluevaliokunnan mietintö, Puoluehallinnon vaali. Seuraava kokous. Puoluehallinnon tilintarkastajain ja pöytäkirjantarkastajani vaali. Kokouksen lopettaminen. (Kokous päätti tiiliä äänellä 12 vastaan jatkaa keskustelua yhtämittaa).